

**PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
DELEGATURA WE WROCŁAWIU**

50-413 Wrocław, ul. Walońska 3-5
tel.(071)344 65 87, (071)34 05 920, fax (071)34 05 922
e-mail: wroclaw@uokik.gov.pl

RWR 61-40/07/JM

Wrocław, 2 .04.2008 r.

DECYZJA RWR 17/2008

I. Na podstawie art. 28 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2007 r., nr 50, poz. 331 ze zm.) oraz stosownie do art. 33 ust. 6 tej ustawy i § 7 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 lipca 2007 r. w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. z 2007 r., nr 134 poz. 939), po przeprowadzeniu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, wszczętego z urzędu przeciwko Zakładowi Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. ul. Grunwaldzka 41, 55-120 Obornik Śląskie,

- działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów,

po uprawdopodobnieniu stosowania przez tego przedsiębiorcę praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1) ww. ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, polegającej na zamieszczeniu w § 12 ust. 3 zd. 2 wzorca umownego pn. „Umowa nr ...../..... zawarta w dniu ..... w Obornikach Śląskich” zapisu o treści:

„W razie braku porozumienia spory rozstrzygał będzie Sąd właściwy dla miejsca siedziby Usługodawcy”,

który jest postanowieniem umownym wpisanym na podstawie art. 479⁴⁵ *Kodeksu postępowania cywilnego* do Rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone;

i przyjęciu zobowiązania Zakładu Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. ul. Grunwaldzka 41 w Obornikach Śląskich, do zaniechania tego działania poprzez zaprzestanie stosowania zakwestionowanego zapisu,

nakłada się obowiązek wykonania tego zobowiązania do dnia **31 grudnia 2008 r.** poprzez aneksowanie umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków, zawartych na podstawie ww. wzorca umownego, istniejących już w obrocie prawnym oraz poprzez zawieranie nowych umów zgodnie z przyjętym na siebie zobowiązaniem.

II. Na podstawie art. 28 ust. 3 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2007 r., nr 50, poz. 331 ze zm.) oraz stosownie do art. 33 ust. 6 tej ustawy i § 7 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 lipca 2007 r. w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. z 2007 r., nr 134 poz. 939);

- działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów,

nakłada się na Zakład Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. ul. Grunwaldzka 41 w Obornikach Śląskich, obowiązek złożenia sprawozdania o stopniu realizacji przyjętego zobowiązania do dnia 15 stycznia 2009 r.

UZASADNIENIE

1. Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (dalej: Prezes Urzędu) przeprowadził postępowanie wyjaśniające mające na celu wstępne ustalenie, czy treść postanowień umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków stosowanych przez Zakład Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Obornikach Śl. (dalej: ZGK) może stanowić naruszenie przepisów ww. ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów, (dalej: ustawa o ochronie (...)), a w szczególności jej art. 9 ust. 2 pkt 6, uzasadniające wszczęcie postępowania antymonopolowego, w tym, czy sprawa ma charakter antymonopolowy.

2. W jego wyniku wstępnie ustalono, że zachodzi podejrzenie stosowania przez ZGK we wzorcu umownym pn. „Umowa nr ...../.....zawarta w dniu ..... w Obornikach Śląskich” postanowienia, które zostało wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego.

3. Wobec powyższego, postanowieniem nr 251 /2007 z dnia 30.11.2007 r., Prezes Urzędu wszczął z urzędu postępowanie w sprawie podejrzenia stosowania przez ZGK praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, polegającej na zamieszczeniu w § 12 ust. 3 zd. 2 wzorca umownego pn. „Umowa nr ...../..... zawarta w dniu ..... w Obornikach Śląskich” zapisu o treści:

„W razie braku porozumienia spory rozstrzygał będzie Sąd właściwy dla miejsca siedziby Usługodawcy”,

który może być tożsamy z postanowieniem umownym wpisanym na podstawie art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego do Rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone pod pozycją 590 :

„W przypadku braku porozumienia, spory będą rozstrzygane przez Sąd „właściwy dla siedziby usługodawcy” (wyrok SOKiK z dnia 3 października 2005 r. sygn. akt XVII Amc 81/04),

co może stanowić naruszenie art. 24 ust. 2 pkt 1) ustawy o ochronie (...).

Jednocześnie, ww. postanowieniem nr 251/2007 Prezes Urzędu zaliczył w poczet dowodów informacje uzyskane w postępowaniu wyjaśniającym, sygn. akt RWR 400-34/07/JM.

(dowód: karta 1-3)

4. Ustosunkowując się do postawionego zarzutu ZGK w piśmie z dnia 4.11. 2007 r. podał, iż przedmiotowy wzór umowy został wprowadzony „Regulaminem dostarczania wody i odprowadzania ścieków na terenie miasta i gminy Oborniki Śląskie” oraz zatwierdzony Uchwałą Rady Miejskiej w Obornikach Śląskich z dnia 20.10.2002 r., zmienioną Uchwałą Rady Miasta w Obornikach Śląskich z dnia 30.12.2002 r. Jednocześnie ZGK uznał postawiony mu zarzut za zasadny, a w związku z tym zobowiązał się do usunięcia kwestionowanego postanowienia z treści wzorca.

(dowód: karta nr 1-14)

Prezes Urzędu ustalił następujący stan faktyczny:

1. ZGK świadczy usługi wodociągowo-kanalizacyjne na terenie Miasta i Gminy Oborniki Śląskie. W związku z prowadzoną działalnością w wyżej wymienionym zakresie uczestnik stosuje w obrocie wzorzec umowy pn. „Umowa nr ...../..... zawarta w dniu ..... w Obornikach Śląskich”, zawierający w § 12 ust. 3 zd. 2 zapis o treści:

„W razie braku porozumienia spory rozstrzygał będzie Sąd właściwy dla miejsca siedziby Usługodawcy”.

(dowód: karta 3-13)

2. W Rejestrze postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, pod poz. nr 590 zamieszczono klauzulę o treści:

„W przypadku braku porozumienia, spory będą rozstrzygane przez Sąd „właściwy dla siedziby usługodawcy” (wyrok SOKiK z dnia 3 października 2005 r. sygn. akt XVII Amc 81/04),

(strona internetowa:

www.uokik.gov.pl/pl/ochrona_konsumentow/niedozwolone_klauzule/rejestr_klauzul_niedozwolonych/).

3. ZGK, iż uznając postawiony mu przez Prezesa Urzędu zarzut za zasadny, w piśmie z dnia 4.11.2007 r. zobowiązał się „do usunięcia z treści wzorca umowy kwestionowany zapis”.

(dowód: karta nr 15)

4. Pismem z dnia 27.12.2008 r. ZGK poinformował Prezesa Urzędu, iż z dniem 1.01.2008 r. wprowadza nowy wzorzec umowy pn. „Umowa nr ..... o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków”, w którym kwestionowany zapis zostanie zastąpiony nowym, o treści:

§ 17 „Wszelkie spory, jakie mogą wyniknąć na tle wykonania niniejszej umowy rozstrzygane będą przez sąd według właściwości ogólnej”.

(dowód: karta nr 18-25)

5. Do dnia 31.12.2007 r. ZGK zawarł 5.336 umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków. W związku z wprowadzeniem z dniem 1.01.2008 r. nowego wzorca rozpoczął proces aneksowania zawartych umów. Na dzień 29.02.2008 r. wysłał 96 aneksów. Natomiast według nowego wzoru do końca lutego 2008 r. zawarł 16 umów.

(dowód: karta nr 27)

Mając na uwadze zebrany materiał dowodowy, Prezes Urzędu zważył:

Podstawą do rozstrzygnięcia sprawy w oparciu o przepisy ustawy o ochronie (...) jest uprzednie zbadanie przez Prezesa Urzędu, czy w danej sprawie zagrożony został interes publicznoprawny. Stwierdzenie, że to nastąpiło pozwala na realizację celu tej ustawy, wskazanego w art. 1 ust. 1, w którym jest określenie warunków rozwoju i ochrony konkurencji oraz zasady podejmowanej w interesie publicznym ochrony interesów przedsiębiorców i konsumentów. Zdaniem Prezesa Urzędu rozpatrywana sprawa ma charakter publicznoprawny, albowiem wiąże się z ochroną interesu wszystkich konsumentów, którzy są lub będą klientami ZGK. Interes publicznoprawny przejawia się także w postaci zbiorowego interesu konsumentów. Innymi słowy - naruszenie zbiorowego interesu konsumentów jest równoznaczne z naruszeniem interesu publicznoprawnego. Zatem uzasadnione było w niniejszej sprawie podjęcie przez Prezesa Urzędu działań przewidzianych w ustawie o ochronie (...).

Art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie (...) stanowi, iż „Zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.”, natomiast art. 24 ust. 2 określa, iż „Przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy, w szczególności: 1) stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego. (...)”

Do stwierdzenia praktyki, o której mowa w art. 24 ustawy o ochronie (...) konieczne jest wykazanie, iż przedsiębiorca stosuje we wzorcu umownym postanowienia, które zostały wpisane do prowadzonego przez Prezesa Urzędu Rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego.

Podkreślić należy, iż zbiorowe interesy konsumentów podlegają ochronie przed działaniami przedsiębiorców, które są sprzeczne z prawem, tj. przepisami określonych aktów prawnych oraz zasadami współżycia społecznego i dobrymi obyczajami.

Wskazać przy tym należy, iż wzorce umowne wykorzystywane przy zawieraniu umów z konsumentami mogą być poddane kontroli abstrakcyjnej. **Kontroli abstrakcyjnej wzorca jako takiego (art. 479³⁶ – 479⁴⁵ k.p.c.) dokonuje się niezależnie od tego, czy postanowienia wzorca były, czy też nie były zastosowane przy konkretnej umowie.** Kontrola taka obejmuje klauzule pojedyncze lub zbiorowe (cały wzorzec lub jego fragment). Oceny postanowień w wypadku kontroli abstrakcyjnej dokonuje Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów i wyłącznie do kompetencji tego Sądu należy uznanie postanowień wzorców umownych za niedozwolone. Art. 479⁴³ k.p.c. rozszerza prawomocność wyroku wydanego w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone na osoby trzecie. Skutek tzw. prawomocności rozszerzonej następuje od chwili wpisania wzorca umowy do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, prowadzonego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c. Konsekwencją umieszczenia postanowienia umownego w w/w rejestrze jest to, że posłużenie się nim będzie miało skutek wprowadzenia do umowy **elementu bezwzględnie przez prawo zakazanego.** Wpis do rejestru niedozwolonych postanowień umownych oznacza, że od tego momentu stosowanie takiej klauzuli jest zakazane we wszystkich wzorcach umownych. Powyższe stanowisko Prezesa Urzędu zgodne jest z orzecznictwem Sądu Najwyższego, który w uchwale z dnia 13 lipca 2006 r. (sygn. akt III SZP 3/06) stwierdził, iż „(...) stosowanie postanowień wzorców umów o treści tożsamej z treścią postanowień uznanych za niedozwolone prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów i wpisanych do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c., może być uznane w stosunku do innego przedsiębiorcy za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów (...)”. W uzasadnieniu do powyższej uchwały Sąd uznał m.in., że „(...) praktyka naruszająca zbiorowe interesy konsumentów art. 23a u.ok.ik. [obecnie art. 24] obejmuje również przypadki wprowadzania jedynie zmian kosmetycznych polegających na przestawieniu wyrazów lub zastąpieniu jednych wyrazów innymi, jeżeli tylko wykładnia postanowienia pozwoli stwierdzić, że jego treść mieści się w hipotezie zakazanej klauzuli. Stosowanie klauzuli o zbliżonej treści do klauzuli wpisanej do rejestru godzi przecież tak samo w interesy konsumentów, jak stosowanie klauzuli identycznej, co wpisana do rejestru (...). Przyjęta powyżej rozszerzająca wykładnia art. 23a u.ok.ik. znajduje również uzasadnienie w dyrektywach 93/13 oraz 98/27 a także orzecznictwie ETS dotyczącym zasady efektywności (...)”.

Nie jest zatem konieczna dokładna, literalna identyczność klauzuli wpisanej do Rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone i klauzuli z nią porównywanej i stąd niedozwolone będą także takie postanowienia umów, które mieszczą się w hipotezie klauzuli wpisanej do rejestru, której treść zostanie ustalona w oparciu o dokonaną jej wykładnię.

Przedmiotem niniejszego postępowania jest wykazanie, że zakwestionowany przez Prezesa Urzędu zapis wzorca umownego o dostawę wody i odprowadzanie ścieków, stosowanego przez ZGK, jest tożsamy z treścią postanowień uznanych za niedozwolone prawomocnymi wyrokami Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów i wpisanych do Rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego, tj. czy § 12 ust. 3 zd. 2 wzorca umownego pn. „Umowa nr ...../..... zawarta w dniu ..... z *Obornikach Śląskich*” o treści: „*W razie braku porozumienia spory rozstrzygał będzie Sąd właściwy dla miejsca siedziby Usługodawcy*” mieści się w hipotezie klauzuli wpisanej do Rejestru pod poz. 590.

W myśl obowiązujących przepisów, w sprawach cywilnych sądem właściwym miejscowo jest sąd miejsca zamieszkania pozwanego (właściwość ogólna — art. 27 k.p.c), bądź ewentualnie sąd właściwy ze względu na miejsce wykonania umowy (właściwość przemienna — art. 34 k.p.c.). Kwestie właściwości sądu, zgodnie z dyspozycją art. 385³ pkt 23 k.c., nie mogą być wyłączone, ponieważ mogą stanowić dodatkową dolegliwość dla konsumenta, a także ograniczać realizację przysługujących mu praw. Zatem wskazanie w kwestionowanym zapisie umownym „Sądu właściwego dla miejsca siedziby Usługodawcy” tj. ZGK, jako właściwego do rozpoznania spraw spornych ogranicza ustawowe prawa konsumenta, kształtując stosunki między stronami umowy w ten sposób, iż narzuca właściwość Sądu Rejonowego w Trzebnicy, w obszarze której znajduje się siedziba ZGK.

Zgodnie z powyższym Prezes Urzędu uznał, iż taka treść postanowienia § 12 ust. 3 zd. 2 ww. wzorca umownego jest niezgodna z art. 385³ pkt 23 k.c. Wykazano jednocześnie, iż kwestionowany zapis umowy mieści się w hipotezie powyżej wymienionej klauzuli, wpisanej do Rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone pod poz. 590, czego nie naruszają odmienności wynikające z różnic w sformułowaniu i użytych zwrotach porównywanych klauzul. Zauważyć także należy, iż SOKiK wielokrotnie już i konsekwentnie orzekał w tym przedmiocie, o czym świadczą m.in. klauzule wpisane do Rejestru pod poz. 1033, 388, 361,92.

W myśl art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1) ustawy o ochronie (...) stosowanie postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone jest praktyką naruszającą zbiorowe interesy konsumentów.

Mówiąc o „zbiorowym interesie konsumentów” należy zaznaczyć, iż ustawa o ochronie (...) nie podaje jego definicji, wskazując jednak w art. 24 ust. 3, że nie jest nim suma indywidualnych interesów konsumentów. O tym, czy naruszony został interes zbiorowy, nie zawsze przesądza kryterium ilościowe, ponieważ niekiedy jeden ujawniony przypadek naruszenia prawa konsumenta może być przejawem często lub nawet powszechnie stosowanej praktyki naruszającej interes zbiorowy.

W niniejszej sprawie bez wątpienia mamy do czynienia z naruszeniem praw licznej grupy konsumentów, będących klientami ZGK, z którymi do 31.12.2007 r. zawierał on umowy o dostawę wody i odprowadzanie ścieków według wzorca umownego pn. „Umowa nr ...../..... zawarta w dniu ..... z *Obornikach Śląskich*”.

Tak więc, w rozpatrywanym stanie faktycznym zachowanie uczestnika nie dotyczy interesów poszczególnych osób, których sprawy mają charakter jednostkowy, indywidualny i nie dający się porównać z innymi, lecz mamy do czynienia z naruszonymi uprawnieniami określonego kręgu konsumentów, których sytuacja jest identyczna i wspólna dla całej, licznej grupy obecnych i przyszłych kontrahentów przedsiębiorcy.

Mając powyższe na względzie, Prezes UOKiK stwierdził, że zostały spełnione łącznie wszystkie przesłanki dla zakwalifikowania opisanych działań jako praktyki naruszającej

zbiorowe interesy konsumentów, określonej w art. 24 ust.1 i 2 pkt 1) ustawy o ochronie (...).

Zgodnie z art. 28 ustawy o ochronie (...), jeżeli w toku postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów zostanie uprawdopodobnione - na podstawie okoliczności sprawy, informacji zawartych w zawiadomieniu lub innych informacji będących podstawą wszczęcia postępowania z urzędu – że przedsiębiorca stosuje praktykę, o której mowa w art. 24 tej ustawy, a przedsiębiorca, któremu jest zarzucane naruszenie tego przepisu, zobowiąże się do podjęcia lub zaniechania określonych działań zmierzających do zapobieżenia tym naruszeniom, Prezes Urzędu może, w drodze decyzji, nałożyć obowiązek wykonania tych zobowiązań. Taka sytuacja zachodzi w niniejszej sprawie.

W toku postępowania ZGK podał, iż podjął działania zapobiegające wzmiankowanym naruszeniom poprzez zaprzestanie stosowania zakwestionowanego postanowienia wzorca umowy, naruszającego przepisy art. 24 ust. 1 i ust. 2 pkt 1) ustawy o ochronie (...). Jak wynika bowiem z zebranego materiału dowodowego z dniem 1.01.2008 r. ZGK wprowadził nowy wzorzec umowy pn. „*Umowa nr ..... o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków*”, w którym brak jest kwestionowanego przez Prezesa Urzędu postanowienia. Rozpoczął także proces aneksowania 5.336 dotychczas zawartych umów. Na dzień 29.02.2008 r. przesłał aneksy do 96 kontrahentów. Zatem w obrocie prawnych pozostało jeszcze 5.240 wadliwych umów.

Należy jednak wskazać, iż pojęcie działań zapobiegających praktykom naruszającym zbiorowe interesy konsumentów (art. 28 ust. 1 ustawy o ochronie (...)), do czego zobowiązał się ZGK w piśmie z dnia 4.11.2007 r. (karta nr 15), obejmuje swym zakresem nie tylko usunięcie zakwestionowanych postanowień i nie stosowanie ich przy nowo podpisywanych umowach, ale i także ich zmianę lub też wykreślenie w aktualnie obowiązujących umowach. Oznacza to konieczność aneksowania wszystkich umów istniejących w obrocie bądź przynajmniej podjęcia przez przedsiębiorcę udokumentowanych działań zmierzających do zmiany wcześniej zawartych umów, polegających na przedstawieniu wszystkim kontrahentom aneksów zawierających nowe regulacje.

Mając powyższe na uwadze, należało orzec jak w pkt I sentencji.

Stosownie do art. 28 ust. 3 ustawy o ochronie (...) Prezes Urzędu nakłada na ZGK obowiązek złożenia w wyznaczonym terminie informacji o stopniu realizacji zobowiązań. W związku z tym, należało orzec jak w pkt II sentencji.

Wobec powyższego orzeczono, jak na wstępie.

Stosownie do treści art. 81 ust 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, w związku z art. 479²⁸ § 2 *k.p.c.*, od niniejszej decyzji przysługuje stronie odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w terminie dwutygodniowym od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów - Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów we Wrocławiu.

Z up. Prezesa Urzędu
Ochrony Konkurencji i Konsumentów
Dyrektor Delegatury we Wrocławiu
Zbigniew Jurczyk